

Monenlaiset nuoret jälkihuollon asiakasneuvotteluissa

Riikka Korkiamäki, prof.
Tampereen yliopisto
riikka.korkiamaki@tuni.fi

Pakopeli itsenäisyyteen –päätöswebinaari
25.3.2026

Jälkihuollon monenlaiset nuoret

- Jälkihuoltoon oikeutetut nuoret ovat ensisijassa nuoria aikuisia kuten muutkin, ei kodin ulkopuolisia sijoituskokemuksia omaavat nuoret.
- Tavanomaisuuden sisään mahtuu paljon monenlaisuutta ja ryhmän sisäisiä eroavaisuuksia:
 - tukiasunnoissa, sijaisperheissä, itsenäisesti asuvat nuoret
 - monenlaiset elämänkulun, -kokemusten ja sosiaalisen tuen tarinat ja tilanteet
 - monenlaiset sijaishuollon tarinat ja palvelupolut
 - erilaisia henkilökohtaisia haasteita omaavat nuoret: yksinmaahantulleet, vammaiset, pitkäaikaissairaat, päihdeongelmaiset, psykiatrisen tuen tarpeessa olevat, neurokirjon nuoret, jne.
 - **luonteenpiirteiltään, ominaisuuksiltaan, persoonallisuuksiltaan, temperamentiltaan keskenään erilaiset nuoret**

Hyvää jälkeä -tutkimus

Jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa palvelujärjestelmässä (STM 2021-2023)

Tampereen yliopisto, Savonia AMK, SOS-Lapsikylä, Turku AMK

Keskeiset yhteistyökumppanit: Tampereen, Kuopion ja Porin kaupungit / hyvinvointialueet, Pohjois-Savon ja Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksiköt, Ehjä ry, Perhekuntoutuskeskus Lauste, Porin Sininauha, muut paikalliset ja alueelliset jälkihuollon (monialaiset) toimijat, THL / YEE-hanke, muut jälkihuoltoa tutkivat ja kehittävät hankkeet

Tutkimuksen kohteena itsenäistymistä ja aikuistumista tukeva jälkihuolto ja siihen liittyvät siirtymät

Tavoitteena tunnistaa ja ymmärtää

- nuorten ja heidän kanssaan työskentelevien kokemusta
- kokemuksiin vaikuttavia tekijöitä
- toiminnan kehittämisen mahdollisuuksia

Kysely jälkihuoltokokemusta omaaville nuorille, haastattelut, työpajat, etnografiset aineistot + kehittämispajat yhdessä nuorten ja ammattilaisten kanssa

<https://projects.tuni.fi/hyvaajalkea/>

”Sopivasti puhelias” -osatutkimus

Jälkihuollon ”siirtoneuvottelut” sosiaalityön tavanomaisena institutionaalisen vuorovaikutuksen tilana

Siirtoneuvottelut ovat tilanteita, jotka

- ohjaavat nuorelle järjestettävän jälkihuollon sisältöjä ja toimintatapoja
- määrittävät nuoren ja jälkihuollon ammattilaisten kokemuksia siirtymästä ja työskentelysuhteen aloittamisesta. (THL 2023)

Tutkimusaineisto:

siirtoneuvottelujen havainnointi ja nauhoitukset (litteraatiot) yhdellä hyvinvointialueella

- kriittisen tapauksen metodologia > äärimmäisten tapauksen analyysi (Erikson & Koistinen 2005) : ”puheliaan nuoren” ja ”hiljaisen nuoren” siirtoneuvottelujen analyysi

'Yksiryhmäisysoletus'

- johtaa helposti nuoren näkökulmasta virheellisiin tai vajaavaisiin tulkintoihin.
- johtaa oletuksiin.
- luo epätasa-arvoisen ja hierarkisen lähtökohdan kohtaamiselle.
- *Nuorta motivoimaton ammatillinen tuki?*

Nuoren tukeminen on aikuiselle helpompaa ja nuorelle uskottavamapaa, jos se toteutuu

- avoimen ja positiivisen ilmapiirin vallitessa
- osana vastavuoroista, mahdollisimman tasaveroista suhdetta
- nuoren kokiessa tulevansa nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään (=siten kuin haluaa tulla nähdyksi ja kuulluksi).

(Häkli, Kallio & Korkiamäki 2015)

“Maailmassa, joka jatkuvasti asettaa minulle paineita olla jotakin mitä en ole, ei kai mikään tunnu niin hyvältä kuin tunnustuksen saaminen juuri sellaisena kuin olen.”

(Foster 2012)

Tunnustetuksi tulemisen näkökulma

Ihmisen identiteetti rakentuu jatkuvissa neuvotteluissa hyväksytyksi ja arvostetuksi tulemisesta – eli sen välillä, millaisena haluan tulla ymmärretyksi ja miten muut minut näkevät.

Sosiaalisissa kohtaamisissa ihmiset tulevat jatkuvasti tunnistetuiksi – joko “oikein” tai “väärin” (Taylor 1992).

Axel Honnethin (1995) tunnustussuhdeteoria > Hanne Warming (2015):
tunnustussuhteet lastensuojelun ympäristössä

- Emotionaalinen tunnustaminen (välittäminen) > itseluottamus
- Sosiaalinen tunnustaminen (sosiaalinen arvostus) > itsetunto
- Oikeudellinen tunnustaminen (tasa-arvo, oikeudet, kunnioitus) > itsekunnioitus

Tunnustetuksi tuleminen jälkihuollon asiakastapaamisissa

Nuori tulee nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi sellaisena kuin haluaa ja kokee olevansa

Nuoret eivät määrittele itseään ja aikuistumistaan ensisijaisesti lastensuojelun, jälkihuollon tai lastensuojelutaustansa kautta.

”Jälkihuollon asiakasneuvottelu[issa] nuoren mahdollisuus kertoa kokemuksistaan, ilmaista mielipiteensä ja kokea tulevansa nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi, on tärkeää. Kyseiset kokemukset tai niistä paitsi jääminen ovat merkityksellisiä sekä nuoren tilanteisen tukemisen ja jälkihuollon palveluiden nuorilähtöisen järjestämisen näkökulmista että aikuistuvan nuoren itsetunnon, -luottamuksen ja -kunnioituksen kehittymisen kannalta.” (Korkiamäki ym. 2025, 388; myös Vierula & Saukkola 2026)

Tuleeko nuori tunnustetuksi 'oikein' jälkihuollon siirtoneuvottelussa?

Tulevatko nuorten erilaiset monenlaisuudet huomioiduiksi jälkihuollossa?

Onko niillä henkilökohtaisilla ominaisuuksilla ja piirteillä, jotka erottavat nuoria toisistaan, merkitystä sen kannalta, miten nuori tulee nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi?

Jos on, niin mitä se merkitsee nuoren yksilöllisten tarpeidenmukaisten palvelujen arvioinnin ja saamisen suhteen?

Entä nuoren ja aikuisen välisen vuorovaikutussuhteen näkökulmasta?

➤ Mitä nuoren "hiljaisuus" tai "puheliaisuus" merkitsee jälkihuollon siirtoneuvottelussa?

Nuoren hiljaisuus/puhumattomuus/vähäpuheisuus jälkihuollon tilanteissa

- Voi olla **tietoista tai tahatonta**
(esim. Anis 2008; Kemppainen ym. 2023; Raitakari 2006)
- Nuori voi tietoisesti valita puhumattomuuden (toimijuus)
- Vuorovaikutus voi olla instituutio-, organisaatio- tai työntekijävetoista
- Nuori voi kokea turvattomuutta tai luottamuksen puutetta
- Nuori voi olla temperementiltaan ujo, hiljainen ja vetäytyvä

Vrt. nuori voi myös ottaa puheellaan ”liikaa tilaa” (esim. tavoitteiden saavuttamisen haaste)

”Miran” ja ”Juulian” siirtoneuvottelujen analyysi

- Miten nuoret analysoimissamme neuvotteluissa osallistuvat keskusteluun, millaisina puhujina ja äänensä käyttäjinä he näin ollen näyttäytyvät, sekä millaisia rooleja työntekijöille sen seurauksena rakentuu?

”Mira”, kohta 18 v, neuvottelussa paikalla avohuollon työntekijä, jälkihuollon työntekijä, ammatillinen tukihenkilö

”Juulia”, täyttänyt hiljan 18 v, neuvottelussa paikalla, lisäksi 2 avohuollon työntekijää, jälkihuollon työntekijä

Molemmat siirtymässä jälkihuoltoon Is avohuollosta, molemmat asuivat jo omillaan

Molempien neuvottelujen

- tavoitteet ja tehtävät: tutustuminen, tiedonsiirto, nuoren tuen tarpeen arviointi, toiminnan suuntaaminen

- keskustelunaiheet: asuminen, opiskelu, toimeentulo, harrastukset, perhe- ja ystäväsuhteet, terveys, tuen tarpeet

”Hiljainen Mira” ja puolestapuhujat

Kesto n. 40 min

tt-puheenvuorot 300

nuoren puheenvuorot: 55

- joista minä-ilmauksia n. 20

Hän-ilmauksia (ammatill.th) 40

Sinä-ilmauksia 20

”Puhelias Juulia” ja keskustelukumppanit

Kesto n. 70 min

tt-puheenvuorot n. 440

nuoren puheenvuorot: 310

- joista minä-ilmauksia n. 470

Hän-ilmauksia 30 (avohuollon tt)

Sinä-ilmauksia 130

Miran tilanteen kuvauksen rakentuminen työntekijöiden vuoropuhelussa

AVOHUOLLON TT: Varmaan siinä viime vuoden puolella, kun Mira alkoi muuttaa omaan asuntoonsa, ni on puhuttu siitä, että työskentelypainopiste on enemmän itsenäistymistaidoissa tietysti, ja semmoisissa asioissa Riitta paljon varmasti oot auttanutkin, Kela-asioissa ja...

RIITTA: Joo ja siellä on kyllä saanu vääntää... Ja se, et nyt Mira on itse just ruoanlaitot ja kaikki tommoset, et hän on niin omatoiminen ja ei ollu siitä semmoista huoltakaan, kun Mira muutti yksin, et tietää et se tekee itte. [...] Mut se polviasia on semmoinen... et kuinka paljon se vaikuttaa mihinkin.

JÄLKIHUOLLON TT: Se voi vaikuttaa ihan sun [Miran] siihen urasuunnitelmaankin.

RIITTA: Nii, sitä just.

Juulia oman tarinansa kertojana

Mä muutin isompaan kämppään kun mulle tulee koira, niin mä en olis voinut ottaa sitä koiraa siihen asuntoon. Ja sit mä en jaksanu alkaa säätää, ku on sama vuokranantaja ja menee samat vuokravakuudet ja kaikki, nii sitten muutin eri asuntoon, koska se oli tyhjä. Ja just sen takia mä tarvin lisää verhoja, kun siellä on viis ikkunaa ja mun vanhassa kämpässä oli kaks.

Tulevan työskentely- ja vuorovaikutussuhteen rakentuminen

JÄLKIHUOLLON OHJAAJA: Eli sä tykkäät eläimistä. Mulla on siis kaks koiraa ja kissa.

JUULIA: Millasia koiria?

JH OHJAAJA: Mulla on kaks kääpiösnautseria.

JUULIA: Voi ei [naurahtelua] Sä voit ottaa ne joskus mukaan [naurahtelua].

JH OHJAAJA: Joo toinen on vähän vanhus, mutta toinen on semmoinen kolmevuotias, ni se jaksaa vielä mennä ja kulkee.

JUULIA: Kyllä.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

”Hiljaisuus” tai ”puheliaisuus” vaikuttaa

- neuvottelun kulkuun, ilmapiiriin ja osallistujien rooleihin ja tehtäviin
- miten vahvasti institutionaaliset tavoitteet ohjaavat neuvottelua
- tuleeko nuori ja hänen tilanteensa neuvottelussa ymmärretyksi ’oikein’.

Siirtoneuvottelun institutionaaliset piirteet korostuivat nuoren vaiteliaisuuden seurauksena (työntekijävetoisuus, instituutiolähtöiset tehtävät).

Jääkö se, mikä on nuoren mielestä tärkeää, hämäräksi?

- haastaa siirtoneuvottelun tavoitteita (nuoren tilanteen selvittäminen, toimivan työskentely- ja vuorovaikutussuhteen rakentuminen)
- epäsymmetristen valta-asetelmien korostuminen hiljaisuuden seurauksena

Miran ja Juulian erilaiset siirtoneuvottelut tekevät näkyväksi, **miten erilaisista lähtökohdista** jälkihuollon työskentely nuoren kanssa voi alkaa.

Lisäksi näkyviin tulee, **miten vaativassa tilanteessa** työntekijät ovat silloin, kun nuori ei puhu.

Ammattilaisten tehtävä on ohjata nuoria kohti yhteiskunnallisesti toivottua aikuisuutta ja siihen kuuluvaa (puheellaan) osallistumista, mutta voidaan myös kysyä, mitä vaatimus olla ”sopivasti puhelias” merkitsee piirteiltään ja ominaisuuksiltaan erilaisille nuorille.

Jääkö aran, ujon tai introvertin nuoren ääni aina palvelujärjestelmässä hiljaiseksi?

Instituution ohjaamassa strukturoidussa neuvottelukehyksessäkin olisi hyvä huomioida **nuorten persoonien monenlaisuus**, kun suunnitellaan tutustumiseen ja työskentelyn käynnistymiseen varattavaa **aikaa ja menetelmiä**.

Puheen ja kielen valta-asemaan liittyvä ongelmallisuus sosiaalityössä

➤ **toiminnalliset**, muusta kuin kielellisestä vuorovaikutuksesta ammentavat menetelmät

Tampereen yliopisto

Hyvää jälkeä – Jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa palvelujärjestelmässä

HAE Sivustolta...

ETUSIVU ESITTELY TUTKIMUSRYHMÄ JULKAISUT TIEDONKERUU AJANKOHTAISTA BLOGI MEDIASSA

YHTEYSTIEDOT YHTEISTYÖTAHOT IN ENGLISH

Hyvää jälkeä

Hankkeessa tarkastellaan jälkihuoltoa siirtymänä ja aikuistumisen tukena nuorten, ammattilaisten ja palvelujärjestelmän näkökulmasta.

<https://projects.tuni.fi/hyvaajalkea/>

Kiitos!

Lähteet

Anis, Merja (2008) Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöliitto.

Foster, R. (2012) Vastavuoroinen tunnustus on hyvinvoinnin perusta.

<http://www.uta.fi/ajankohtaista/vaitokset/tiedote.html?id=78926>

Honneth, A. (1995) The Struggle for Recognition. The Moral Grammar of Social Conflicts.

Korkiamäki, R., Turtiainen, P. & Vierula, T. (2025) Sopivasti puhelias – Nuoren puhujana asemoituminen jälkihuollon siirtoneuvottelussa. Janus 33(4), 386–408.

Häkli, J. & Kallio, K. & Korkiamäki, R. (toim.) (2015) Myönteinen tunnistaminen.

Kempainen, H., Simola, T. & Koivula, T. (2023) Lapsen lähisuhdeväkivaltakokemusten kerronnallinen toimijuus institutionaalisessa vuorovaikutuksessa. Janus 31 (2), 145–162.

Raitakari, S. (2006) Neuvottelut ja merkinnät minuuksista – vuorovaikutuksellisuus ja retorisuus nuorten tukiasumisyksikön palaverissa ja tukisuunnitelmissa. Acta Universitatis Tamperensis 1183. Tampere: Tampere University Press.

Taylor, C. (1992) Multiculturalism and the Politics of Recognition. Edited by Amy Gutmann. Princeton: Princeton University Press.

Vierula, T. & Saukkola, S. (tulossa 2026) ”Kun se tuntee mut ja tietää mun taustat, se on se tärkeä asia” – Sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten näkemyksiä tunnustussuhteista auttamisinstituutioissa. Teoksessa Anu-Riina Svenlin ym. (toim.) Sosiaalityötä lasten ja nuorten kanssa. Gaudeamus.

Warming, H. (2015). The Life of Children in Care in Denmark: A Struggle Over Recognition. Childhood 22:2, 248–262.